

Das Latweeschu draugs.

1843. 2. Dezember.

48ta lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Pehterburges. Augsti zeenigs Keisers irr pawehlejis, lai' to basnizas-pehr-minderu Daugan no krohna, Elkschnu-muischas, Zehkabstattes aprinki, par wiinna labbu, schehligu darbu apdahwina ar sudraba gohda, sih mi, pee kruhts nehfsamu.

Is Berlihnes. Zittas walstis Pruffschu semme lihds schim semneekem ne bija brishw, sawu fehjumu agraki pahrdohr, pirms tee to bija noptahwuschu un iskuhluschu. Bet taggad kehniusch ar sawadeem raksteem to pa wissu sawu walstibu irr patahwis.

Is Wahjsemmes, Baieru walsts. Usgahje muhrneeki schinni waffara tai wezza leela pilli Burg-hausen, fo islahpija, weenu istabu, fo pilsfungi jau wairak ka 400 gaddus pa wissam bija alsmieruschu. Un schahs istabas widdu bija leels kohps labbibas uskrauts, un arri raksti atraddahs klahr, kas leezinaja, ka kerra laika, tanni 1395ta gadda, scho labbibu te paslehpta faktina effohr usbehruschu, lai eenaldneekam ne nahktu rohka. Walsts brugguteesa ne ween pahri seeku no schahs labbibas paschas, bet arri miltus un zeptas maises par prohwu irr sustijuse us Minkeni, Baieru kehniina pilssehtu; un tur, to isprohwejuschu, atradde, ka mas ween smekkejoht zittadi, ne ka jau kerra wezza labbiba, ka milti un maises gan iskattotees tumsch-bruhni, bet ka tatschu neds graudeem, neds milteem kahda nelabba smakka effohr.

Is Enlenderu semmes. Stuhr-bridsches pilssehta Worschesteres walsti August-mehnesi nokritte kahda deena masas wardes no padebbees, un apklahje namma jumas, un eelas. Zitti laudis nahje un apleezinaja preeksch teefas, ka winneem kahdas us galwu un plezehm krittuschas. Arri wehl ohtra deena ta patt notikke us daschahm eelahm, fur wardu pulks bija ne-iskaitams. Lee augsti mahziti kungi tanni mallä gan fratta galwiau, bet tok nehmahs fazzigt: »tä effohr zaur to leelu wehtru notizis, kas tannis deenas un tai nakti starpa irr bijis, jo ta gau no leela purra disha to uhdeni buhs fajaukuse un lihds ar tahm wardehm dsinnuse us augschu.«

Is Spantfchu semmes. Strahsburges pilssehta jau preeksch pahri gaddeem labs pulzinsch kristigu zilweku schehligä prahta irr fabeedrojusees, sewischki luhfoht, woi tahdus jaunektus, fo jau teesa pee nedarbeem usgahje, un no strahpeja, ne wehl warroht atgreest no tauna zetta. Lihds tam laikam tur retti notikke, ka tahds jauneklis atgreesahs; jo kuresch kungs, kuresch fainneeks labpraht pehem tahdu behrnu, pee kerra winnam bailes, ka ne no jauna apgrehkojahs. Bet ka mehr schi beedriba tur zehlussees, tamehr gan brishscham to brishnumu dabbu redseht,

ka elle isdohd sawu laupijumu. Ne fenn beedribat atkal sawa leela sanahffchana bija, fur preeffschneeks stahstija, ka wiffwairak zaur to fohlu, fo wiini eezeplufchi, wiinu labb darbs effoht gahjis us preeffschu, un ka daschs gohdigs ammata-meisteris effoht fohlijis, no schehliga prahta ir tahbus jaunektus peenemt, fo beedriba ar sawu sijnitt wiinneem peefuhfischohr. Lai Deews atmakfa ar sawu preeku un fwehtibu katram zilwekam, kas darbojabs, kahdu grehziineeku atgreest!

Tanni walsti Sprantschu semmè, fo nosauz Pah-de-Kaleh, stahweja ne fenn trakteera fainneeks preeffsch sawa namma durrim pilsefhta, passattidamees. Staigaja weena wiinam pasihstama seewa garram. Par smeekteem nehme wihrs glahsi, fur wehl mag gums brandwihna bija eeffschà, un flazzinaja wiinai waigu, bet pahri lahfes wiinai nahze azzì un schi zaur to gauschi fahpeja. Apfkaitusees, wiina no teem pri schi dse hstee in kalkeem, kas tur patt us eelas stahweja traukà, nonehme fauju, un wihrum fweede gihmi. Bet par nelaimi druzin wiinam arri eenahze azzis, wiinsch tahs fahze beerseht un masgahr, bet jo to darrija, jo azzis fahpeja, kamehr wiinsch pehz mas stundahm jau us kreisu azzì wairs ne warreja redseht. Ohtrà rihtà wiinsch us abbahm azzim bija neredfigs.

Tanni walsti, fo nosauz Rot-dohr, irr pilsefhta, wahrdà Siwrei; tur preeffsch trin gaddeem labba teesa eedfihwotaju fabeedrojabs, us tahdu wihs gahdahr pahf sawas pilsefhtas nabbageem, ka teem, kas wehl eefpehz strahdahr, darbu dohd, un tohs, kas teescham nespehjneeki, celeek nabbagu nammds. Un luhl', pahf scho laiku wiinneem jau tik labbi irr isdwees, ka wairs ne weens pats zilweks pee wiinneem eet nabvagos. Kaut jel drihs tik pat tahf arri katrà zittà kristigà semmè buhtu!

Leelt, augsti kalni irr par rohbescheem starp Sprantschu un Spanieru semmi; un kaut gan pa schahm paschahm semnehm laiks ar ween rasms, tatschu us teem kalneem brihscham ir paschà waffaras laikà deesgan fallt. Imà Nowember aiststelleja Sprantschu polkowneeks weenu opzihru us teem kalneem, lai ustaifa rullt no wiffas tahs weetas, un wiinam pawehleja, few weenu saldatu par palihgu nemt lihds. Opzihrs lihds ar scho arri jau uslahpe leelam kalnam un tur, kaut gan stipri falle, tuhlin eefahze strahdahr. Bet kamehr wiinsch nu tà rakstija un aplaher staigaja, kamehr wiina saldats, aplam ne sinnadams, ka tahdà aukstà laikà ne kà ne buhs apstahtees, bet ar ween kufretees, pastahweja neapnizzis sawà weetà. Pehz brihtina opzihrs nahf un wiinam atnefs brohfastu, bet nabbadsinsch wairs drihs nedf spehje runnahf, nedf fo ehst, jo kalna wiinu jau tik gauschi bija pahrnehmuse. Kad arri stahgahr wairs ne jaudaja, tad opzihrs wiinu nehme few us mugguru, un gribbeja wiinu aistnest leija, bet ne zil tahf gahjis, tad jau pascham spehla peetruhke, un waisadseja, wiinu atkal nolaiht pee semmes, labbi eetihf sawà mehlteli un steigtees leija pehz palihga. Bet schinni paschà azzumirkli leela migla mettahs wiinam zeltà un sneegu puttenis fahzabs. Tatschu wiinsch, zil drihs ween warredams, un ir pahf sawu paschu dsihwibu ne behdadams, pahf daschu neweeru un zaur nakti dewahs leija, fur ohtrà rihtà tikke pee Spanieru laudim, kas schehligà prahta wiinam arri paklauffija un wiinam lahpe lihds us kalna wirsgaku, fo tik pehz puffedenas ar leelu steigfchanu panahze, un fur, Deewam schehl, to nabbagu saldatu jau atradde nomitruschu. Tà stahsta Sprantschu semmes awihfes, bet Latweeschu draugs turlahf nemmahs, schehlobamees pahf to

nabbaga kava-wihru, wiina wirfneekam peesaukt ar scheem wahrdeem: ak wirfneeks! wirfneeks! Ko tu darrjis? — Lai nu bija taws saldats nemahzihts wihrs, ka to ne sinnaja, ka, kad falst, buhs woi siltaki gehrbtees, woi stipri kustetees; — woi tu tad pats ne arri bijis pohlâ, un to tik labbi ne mahzihees, ka tu wiinaia to buhtu warrejis fazzibt? Un ja tu nu to biji aismirsis, wiinam peeteikt, woi tew naw sinnams, ka ar tahdu zilweku, kas stipri safallis, ja-puhlejahs? Buhs tok ar sneegu wiinam stingru meesu berseht. Un lai tai pirmâ brihdi, kad tu wehrâ likki, ka taws zella-beedris tik ne jau bija nofallis, arri wehl ne druzjin sneega bija snidsis; woi tu tad ne redsejt, ka tas Wiffu-waldigajs, paschâ laikâ leelu miglu dohdams, tew gribbeja aislaweht, ka tu no ta nabbaga wihra ne aisbehgtu, un ka winsch, sneegu tik leelâ pulkâ tew suhtidams, gribbeja, ka tu atgahdatohs, kas ar tahdu nelaimigu ja-darra? — Drê, to wiffu tu ne manniij, atstahji to nelaimigu un aisbehdsi tahdu garru zeltu, no ka tu tok sinnaji, ka arri pa labbu laiku to ne eelsch 5 stundahm warroht nofreet. Luhl', tas wifs man par flaidru sismi, ka tawa firbs ir remdena tai Jesus mislestibâ, un ka arri us tew, ja ne wehl atgreesifees, tee fivehti wahrbi sime, kas sakka: »Kad tu nu effi remdens, un nedf auksts, nedf karsts, tad es tewi isplauschu no mannas muttes.« (Zahn. par. gr. 3, 16.)

Is Nu-Jorkes pilssehtas, Seemet-Amerikâ. Lai muhsu lassitaji dauds mas arri dabbu sinnahjt, ar kahdu spehku tee jaun-isdohmati ugguns, kuggi eet, mehs te isstahstisim, ka 7ta September tahds kuggis tai paschâ brihdi, kad bija palizzis gattaws us juhru eet, gahje pohstâ. Tik ka to eelaide uhdeni, pahrsprahge wiffi wiina kalli, kas ar saweem wahroscha uhdens twaifeem abbus leelus strittulus greech, — un ak tawas breefmas! wifs maschinis pahrsprahge, gabbalu gabbali sweedahs gaisâ un nokritte pee semmes. Deewam schehl, arri zilweki bija us kuggi, un breefmigu nahwi ir atradduschi. Daschs nokritte pahri simts sohtus tahtumâ us kahda hamma jumtu; zits us tahdu wihsi tikke saplehsts, ka weens gabbals sweedahs turp, ohtrs schurp; zittas meefas nokritte uppê, zittas us eelas, zittas 300 affis tahtlâki wiinpuff kalwas, un wehl zittas schahwahs prett muhri, itt ka humbas, ko leeli gabbali ischauj. Deem nammeem wiffapfahrt usnahje ka wehra jeb stiprs weefulis, kas tohs trihzinaja un ispohstija. Kugga seenas israhwahs un sweedahs apfahrt, bet us abbu kambaru grihdeem gulleja mirroni un mirreji ischuppu ischuppds. Ak ka gauschi daschs brehje un waimanaja! — Pa wiffam 43 wihri, bes teem 5 reisneekeem, ir bijuschî us kugga. Lohiti mas ir isglahbri lihds ar paschu kapteinu. Sarehkina pa wiffam 29 zilwekus, kurreu nomirruschas meefas jau atraddahs, bet wehl dauds truhkst, no kurreem wehl ir ne druzjin ne usgahje.

Ne taht no Kats-killes pilssehtas Seemet-Amerikâ ir ohtra pilssehta, wahrâ Hei-fals, kur leels biss-fahku fabrihkis. Te strahdaja zittu wihru starpâ weens, kam galwina cereibuse, un zaur wiina wainu wifs fabrihkis, kur jau 300 muzzas biss-fahku bija gattawas, eedeggah's un schahwahs gaisâ. Wiffas ehkas lihds semmel tikke ispohstitas un arri wiffi 6 zilweki, kes to laik fabrihki bija, breefmigu nahwi atradduschi. Brihnumms, ka jau preeksch 3 gaddeem lihdsiga nelaimê schim pascham fabrihkam ir gaddijufes!

S a f f a m i w a h r d i.

1. Staigulis, kas sweschâ muischâ jau treschu fainneeku irr meklejis un dabbujis, tas paliks tahds pats, kâ tas, kas ugguni aifgahjis pohstâ.
2. Sudrs Wahzu Keifers fazzija kahdam leelkungam: Ainkofchana samaita zilweku meefas, kâ ruhfa to dselsi.
3. Es nesinnu ne weenu zilweku tik noscheglojamu, kâ tahdu, kas wiffu gribb darriht un tomehr ne neeku nedarra.
4. Labs prahts padarra muddigas kahjas.
5. Daschs eenemm labpraht ar puhreem, bet isdohd ar reekufcheem.
6. Dauds leetas warrefi eepirkt us tirgu, bet fohli ir fimts rubtus, tatschu ne weens tew nespehs mihlestibu pahrdohf.
7. Aliznessi nepateizigu zilweku us plezzehm lihds Pehterburgi, ir par to winsch tew nesinnahs pateikt. Apbeeri tahdu ar seltu, un tomehr wehl par mas buhs. Pildi wiannam wehderu, zil gribbedams, pashdis tahds tomehr ne buhs.
8. Kas weenumehr un labpraht no faweem tuwakajeem ko launu sinn stahsticht, tas sewi paschu wehl nepasihst.
9. Melaine, fohki un matti aug weenumehr.
10. Kas nelaimigs woi nabbags, to ween zitti ne-eenihst.
11. Melaine nesehd pee nabbaga durrim ween.

— 5.

S l u d d i n a f c h a n a.

Lohs perschinus, ko preeksch pahri neddelahm Latweeschu drauga pawaddons atnesse, mehs gri par sawadu masu grammatinu effam likufuchi nodrikteht ar to wiefraustu: „Perschini, ko weegli warr ismahzitees.“ — Warr to, gattawi faseetu, muhsu istabâ dabbuht pirkt par 3 kap. fubr.

Sinna, zil naudas 1 Dezember, mehn. deenâ 1843 eeksch Rihges maksaja par daschahm prezzehm.

Par	Maksaja:	Sudr. nauda.		Par	Maksaja:	Sudr. nauda.	
		Rb.	K.			Rb.	K.
1	puhru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	1	45	1	pohdu (20 mahrzineem) wafku	=	7
—	meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1	—	—	tabala = = = = =	=	65
—	kweeschu, 128 mahrzin. smaggu	1	90	—	fiweesta = = = = =	=	50
—	ausu = = = = =	—	75	—	dselses = = = = =	=	75
—	firru = = = = =	1	60	—	linnu, frohna = = = = =	=	80
—	rupju rudsu = miltu = = = = =	1	50	—	— brakka = = = = =	=	60
—	bihdeletu rudsu = miltu = = = = =	1	80	—	kannepu = = = = =	=	1
—	bihdeletu kweeschu = miltu = = = = =	2	65	—	schichtu appinu = = = = =	=	2
—	meeschu = putraimu = = = = =	1	50	—	nesechitu jeb prezzes appinu	=	20
—	eefala = = = = =	1	15	—	muzzu silku, eglu muzzâ = = = = =	=	8
—	linnu = sehklas = = = = =	2	10	—	— lasdu muzzâ = = = = =	=	25
—	kannepu = sehklas = = = = =	1	50	—	smalkas fahls = = = = =	=	4
1	wesumu feena, 30 pohdus smaggu	4	—	—	rupjas waltas fahls = = = = =	=	15
barrotu	wehrschu galku, pa pohdu = = = = =	1	—	—	wahiti brandwihna, pufidegga = = = = =	=	7
				—	— — — — —	=	9

Lihds 1. Dezember pee Rihges irr atmahfuchi 1294 fuzzi un aibbraufuchi 1301.

Wrihw drikkcht. No Widsemmes General-gubernementes russes; Dr. C. L. Napierofky.